

การสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2559
เพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

Research Synthesis of the Area Nan Province during 2006 - 2016
for Problem Solving Management and Local Development

เอนก ชิตเกษร^{1*} , เทียน เลรามัญ²
Anake Chitkesorn^{1*} , Taien Layraman²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ (เขตแม่คาว)

ถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000 ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Business Administration, Payap University (Mae Khao Campus)

Superhighway Chiang Mai – Lampang Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50000, Thailand

รับบทความ: 9 ตุลาคม 2562

ปรับปรุงบทความ: 21 มีนาคม 2563

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 11 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคุณลักษณะงานวิจัย (2) สังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน และ (3) เสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 จำนวน 105 เรื่อง ใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล สังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ งานวิจัยมุ่งเน้นการอธิบาย

*ผู้เขียนหลัก (รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ)

อีเมล: Anakechitkesorn@gmail.com

ลักษณะปรากฏการณ์ตามบริบทสังคมท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรเพื่อความยั่งยืน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า รวมทั้งการลงทุนและการท่องเที่ยว และการสร้างกระบวนการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ

การสังเคราะห์งานวิจัย งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน การจัดการปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The research aims to: (1) study the research characteristics, (2) synthesize the research conducted in the areas of Nan province, and (3) provide policy recommendations for problem solving and local development. The samples were 105 reports of the research conducted in the areas of Nan province which were granted by the Thailand Science Research and Innovation, the National Research Council of Thailand and the Office of the Higher Education Commission in year 2006-2016. Using research characteristics recording form to collect data. The content analysis was used as the method for research synthesis. It was found that most of the researches were funded by the National Research Council of Thailand. The focuses of those researches were to describe the phenomena in the local social context according to the Strategic Plan for Provincial Development of Nan Province (2014 - 2017) in Strategy 3 (the development and enhancement of people's quality of life to correspond to the community way of life in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy). The policy recommendations for problem solving and local development were as follows: the strategic issues in environmental management and natural resource values development by civil society involvement; the development and enhancement

of people's quality of life to correspond to the community way of life in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy; agriculture for sustainability; the development and enhancement of the trade and economic potential, investment and tourism, including the creation of process of the promotion and the collaboration of all relevant parties to achieve sustainability.

Keywords

Research Synthesis, Research in Nan Province Area, Problem Solving Management and Local Development

บทนำ

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่มีลักษณะเป็นภูเขาสูงถึงร้อยละ 87.20 ของพื้นที่ แต่เดิมปกคลุมด้วยพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของแม่น้ำน่าน ที่ไหลหล่อเลี้ยงผู้คนตลอดลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และมีการหล่อหลอมรวมกับวิถีวัฒนธรรมของผู้คนชาวไทลื้อทำให้เสน่ห์ของจังหวัดน่านไม่ได้มีเพียงธรรมชาติ แต่ยังมี ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ที่แฝงด้วยแรงศรัทธาในพุทธศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจังหวัดน่าน (Kitinartintranee, 2014) แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดน่านถูกบุกรุกอย่างหนักเพื่อใช้ปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด ข้าวไร่ เป็นต้น จนเกิดผลกระทบต่อดินและน้ำ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง รวมถึงเกิดอุทกภัยและดินถล่มตามมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดน่านที่เป็นป่าต้นน้ำที่สำคัญนั้น ยังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดกระแสสังคมในการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นโดยมี นักวิชาการ นักวิจัยอิสระ และผู้นำชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจศึกษาวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (ชื่อเดิม คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในการแก้ปัญหา รวมทั้งแก้ปัญหาในประเด็นอื่นอีกหลากหลายประเด็น ได้แก่ การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และเสริมสร้างการพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและ สังคม

อย่างทั่วถึง (The National Research Council of Thailand [NRCT], 2016) จะเห็นได้ว่าทุกฝ่ายต่างเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว รวมทั้งจังหวัดน่านได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560) เพื่อเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดน่าน รวมทั้งเพื่อให้ได้คำตอบในการแก้ปัญหาดังกล่าว (The Nan Provincial Office, 2017)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) มีนักวิจัยและนักวิชาการนำเสนอผลการวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านจำนวนมากและหลากหลาย หากมีการสังเคราะห์ข้อค้นพบดังกล่าวเข้าด้วยกันจะทำให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดน่านได้ตรงประเด็นมากขึ้น (Srisuwan, 2009) และเป็นการเสริมสร้างกลไกความร่วมมือในระบบเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ชุมชน หน่วยงานระดับจังหวัด ผู้ประกอบการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการตกผลึกความคิดให้ได้ข้อสรุปเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและกำหนดแนวทางในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ข้อมูลที่น่าไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นที่ควรจะเป็นและเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่จังหวัดน่าน (Wiratchai, 1999) นอกจากนี้การสังเคราะห์งานวิจัยยังเป็นกระบวนการวิเคราะห์ผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกันหลาย ๆ เรื่อง ในขอบเขตพื้นที่เดียวกัน ซึ่งมีความกว้างขวางและเชื่อถือได้มากกว่าการศึกษาจากผลงานวิจัยเพียงผลงานวิจัยเดียว เนื่องจากการมุ่งหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะทั่วไปในหัวข้อที่ศึกษาโดยใช้เหตุผลเชิงอุปมาน (Induction Reasoning) และนำข้อค้นพบที่ได้ รวมถึงการนำข้อสรุปร่วมหรือข้อสรุปทั่วไปเพื่อหาความจริงต่อไป (Glass, McGaw, & Smith, 1981) การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ จึงสอดคล้องกับลักษณะปัญหา ทั้งนี้การสังเคราะห์งานวิจัยสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะของงานวิจัยสาระของการวิจัย วิธีการวิจัย โดยวิเคราะห์คำสถิติบรรยายในขั้นตอนแรกแล้วนำมาจัดกลุ่มและหมวดหมู่ ทำให้ได้ข้อสรุปใหม่ ส่วนการสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบปัญหาและนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และลึกซึ้งตลอดจนเสนอประเด็นปัญหาในการทำวิจัยต่อ ส่วนการนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยาย (Gilson, 2014, 29)

จากประเด็นในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่านที่ผ่านมา มีข้อค้นพบและองค์ความรู้ที่กระจุกกระจาย ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงต้องการศึกษารายงานวิจัยที่ได้รับทุนจาก 3 แหล่งทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(ชื่อเดิม คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ดำเนินการแล้วเสร็จและมีรายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลการวิจัยของ วช. ฐานข้อมูล e-Library ของ สกว. และฐานข้อมูล ThaiLIS ของ สกอ. และเป็นงานวิจัยที่มีกระบวนการที่น่าเชื่อถือผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิของแต่ละแหล่งทุน จำนวน 105 เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 25 เรื่อง และงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 80 เรื่อง และเพื่อให้ได้ข้อสรุปและองค์ความรู้จากงานวิจัยต่างๆ ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบจากรายงานการวิจัยจำนวน 105 เรื่องดังกล่าว ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางใหม่ ๆ ในระดับปฏิบัติการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ต้องการนำผลจากการการวิจัยไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนนำข้อมูลบางส่วนไปทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดน่าน ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัย (2) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน และ (3) เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) หมายถึง การนำผลงานวิจัยตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไปมาบูรณาการด้วยกระบวนการวิจัยตามระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Research Synthesis as a Scientific Process) เพื่อตอบปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยทำการรวบรวมงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาในประเด็นปัญหาเดียวกันมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ หรือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบและได้คำตอบปัญหาวิจัยที่ต้องการ รวมถึงได้ข้อเสนอแนะทั่วไปในหัวข้อที่ศึกษาโดยใช้เหตุผลเชิงอุปมาน (Induction Reasoning) (Cooper, Hedges & Valentine, 2009 ; Glass, McGaw, & Smith, 1981)

ประเภทการสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) จำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Synthesis) เป็นการอ่านวิเคราะห์รายงานวิจัยในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเขียนสรุปเข้าด้วยกันเป็นองค์ความรู้ของผู้วิจัย และ (2) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Synthesis) เป็นการวิเคราะห์จำนวน ตัวเลข หรือค่าสถิติในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัย แล้วนำมาจัดกลุ่มและหมวดหมู่ทำให้ได้ข้อสรุปใหม่ การสังเคราะห์เชิงปริมาณจึงเป็นการวิเคราะห์ผลวิเคราะห์ (Analysis of Analysis) หรือการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน (Integrative Analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย (Research of Research) (Wiratchai & Wongwanich, 1998) สำหรับวิธีการที่ใช้สังเคราะห์งานวิจัย มี 2 วิธี ดังนี้ (1) การสังเคราะห์เนื้อหาสาระโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณที่ต้องใช้ระเบียบวิธีทางสถิติเป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยทุกเรื่องในหน่วยมาตรฐานเดียวกัน และบูรณาการข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องกับระหว่างข้อค้นพบกับลักษณะงานวิจัยสามารถดำเนินการแบบง่าย ๆ โดยใช้วิธีการแจกแจง และ (2) การสังเคราะห์เนื้อหาสาระของรายงานการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจะได้บทสรุปรวมข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์โดยยังคงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่องไว้ด้วย หรืออาจจะนำเสนอบทสรุปรวมลักษณะภาพรวมโดยไม่คงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่องก็ได้ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการวิจัยเชิงระบบและนโยบายได้ดีขึ้นผ่านกระบวนการที่เห็นมุมมองและการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในการสรุปทิศทาง แนวโน้ม หรือข้อเสนอแนะที่ควรจะเป็นและเหมาะสมกับบริบท (Gilson, 2014, 29)

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560)

จากวิสัยทัศน์การพัฒนา “เมืองแห่งความสุข ธรรมชาติสมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย พร้อมมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน” มียุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (The Nan Provincial Office, 2017)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน การพัฒนาระบบการดูแลและใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำน่านโดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศ พัฒนาแหล่งน้ำให้มีปริมาณน้ำพอเพียงกับการอุปโภคบริโภคและการเกษตรกรรม บริหารจัดการมลพิษของเสียที่เป็นอันตราย พัฒนาระบบเตือนภัย ป้องกันภัย ฟื้นฟูและบำบัดภัยจากธรรมชาติและการบริหารจัดการที่ดินโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว

ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนเพื่อให้เป็นเมืองที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวและรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนา ด้านการค้าชายแดน การลงทุน การผลิตและการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้องค์กรเกษตรกรพัฒนาการผลิต และพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพื่อรองรับตลาดต่างจังหวัดและต่างประเทศ และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน รวมทั้งเพิ่มช่องทางการตลาด 3 ระดับ (จังหวัด/ภูมิภาค/ประเทศเพื่อนบ้าน)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความมั่นคงและเสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความร่วมมือระดับท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพิ่มมาตรการเฝ้าระวังลาดตระเวน รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการสร้างความปลอดภัยและความสมานฉันท์ด้วยการเพิ่มมาตรการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนและพื้นที่ตอนใน สกัดกั้นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดพร้อมลดพื้นที่และกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐและประชาชน

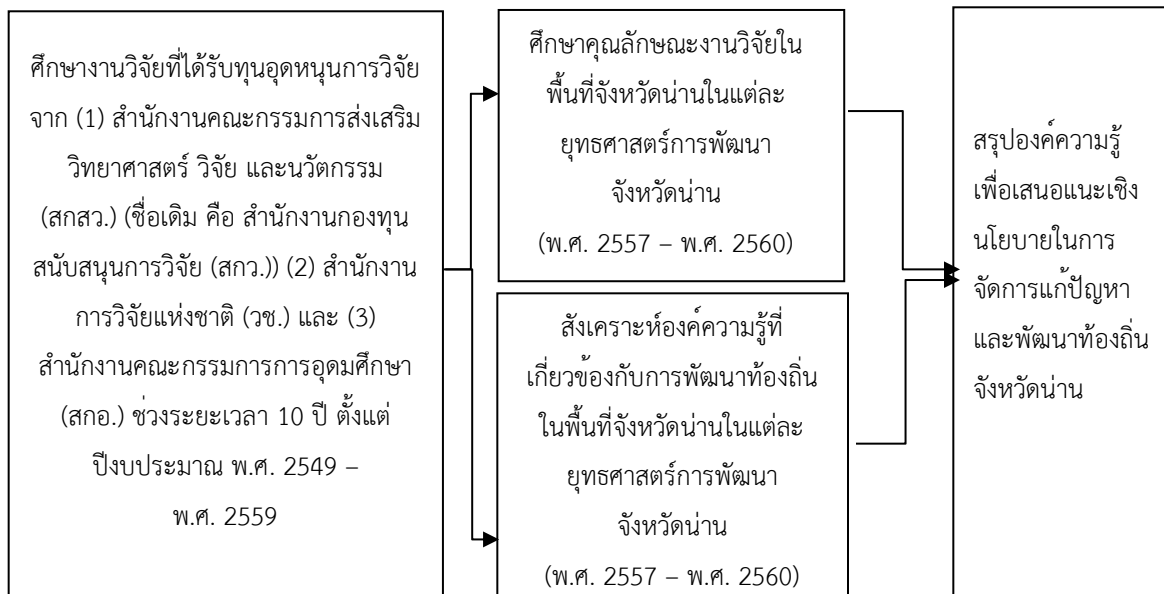
3. งานวิจัยและงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยของ Phorntaweekul & Wangkamjan (2018,109-117) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเชิงปริมาณและแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการเชื่อมโยง การหาความสัมพันธ์ การตีความ และสร้างข้อสรุป นำเสนอข้อมูลการวิจัยโดยใช้รูปแบบการเขียนบรรยายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนา ผลการวิจัยระบุว่า การมีส่วนร่วม

ของชุมชนและรัฐเป็นสิ่งจำเป็น รัฐต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ ความรู้ บุคลากร และนโยบายที่สอดคล้องกับชุมชน รวมทั้งงานวิจัยของ Soonthornkit (2018, 19) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อกำหนดกระบวนการยุทธศาสตร์ชาติ และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและเนื้อหาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ภาครัฐควรนำหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ อย่างจริงจังในการบริหารจัดการในภาครัฐทุกระดับ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์มหภาคและการลงทุนระยะยาวขนาดใหญ่ของภาครัฐ

นอกจากนี้ งานทางวิชาการของ Naritoom (2008, 56) ยังระบุว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม อาจเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด รวมทั้งในงานทางวิชาการของ Pattaranukrom (2017, 138) ยังได้แสดงทัศนะว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่เพื่อให้คนในชุมชนสามารถแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. **ขั้นตอนที่ 1** ประชากรที่ใช้ในการศึกษามาจากการรวบรวมรายงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน ช่วงระยะเวลา 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ในประเด็นที่ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ร่วมกัน การขับเคลื่อนงานพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์และปรับใช้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมในการจัดการปัญหาและพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืนด้วยการส่งเสริมการจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม/บูรณาการ สร้างโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรและทุนในชุมชน รวมถึงเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ยุทธศาสตร์จังหวัดโดยพิจารณา ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)

2. **ขั้นตอนที่ 2** เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากงานวิจัยที่มีกระบวนการที่ น่าเชื่อถือผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิของแต่ละแหล่งทุน รวมจำนวน 105 เรื่อง และได้รับทุน จาก 3 แหล่งทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) (ชื่อเดิม คือ สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ดำเนินการแล้วเสร็จและมีรายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลการวิจัยของ วช. ฐานข้อมูล e-Library ของ สกสว. และฐานข้อมูล ThaiLIS ของ สกอ. ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงจำนวนงานวิจัยพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับทุนช่วงระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ที่ดำเนินการ แล้วเสร็จและมีรายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถสืบค้นได้

แหล่งทุน	จำนวนงานวิจัย ที่มีรายงานฉบับสมบูรณ์สามารถสืบค้นได้ (เรื่อง)
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (สกสว.)	27
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	76
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	2
รวม	105

3. **ขั้นตอนที่ 3** สร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเป็นแบบบันทึกเพื่อแสดงความสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ด้านสาระของการวิจัย (Substantive) ได้แก่ ประเด็นการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย ประโยชน์ในการนำไปใช้ ตอนที่ 2 ด้านวิธีการวิจัย (Methodological) ได้แก่ แบบแผนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากรเป้าหมายในการวิจัย ตอนที่ 3 ด้านผลการวิจัย (Research Result) ได้แก่ องค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบในงานวิจัย ได้ยึดตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาลำพูน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)

4. **ขั้นตอนที่ 4** หาคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย ได้ผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในด้านความสอดคล้องของข้อมูลที่ต้องการบันทึกกับนิยามของคุณลักษณะของงานวิจัย ซึ่งพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.78 แสดงว่าทุกข้อมูลมีความสอดคล้องกับนิยามของคุณลักษณะของงานวิจัย จากนั้นได้ปรับปรุงรายละเอียดแบบบันทึกคุณลักษณะที่ยังไม่ชัดเจนให้มีความชัดเจนมากขึ้น

5. **ขั้นตอนที่ 5** การสังเคราะห์งานวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัยของ Wiratchai & Wongwanich (1998) มาเป็นแนวทางในการสังเคราะห์และนำข้อค้นพบที่ได้ไปศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น โดยยึดตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาลำพูน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)

6. **ขั้นตอนที่ 6** สรุปผลการสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และประเด็นองค์ความรู้ตามกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดลำพูนโดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ รวมจำนวน 15 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูนระหว่าง ปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากทั้ง 3 แหล่งทุน พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะ/การทำนายปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะบริบทสังคมท้องถิ่น แบ่งตามประเด็นการวิจัยพบว่า เป็นงานวิจัยที่เน้นประเด็นการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ และการวิจัยสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ

และงานวิจัยพืชสวน/พืชไร่ โดยเป็นงานวิจัยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ ด้านระเบียบวิธีวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย/สำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ ส่วนประเด็นที่ไม่ได้ทำการวิจัยระหว่าง ปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยและน้ำตาล ปาล์มน้ำมัน พลาสติกชีวภาพ สมุนไพรไทย อาหารเสริมและสปา อาหาร เพื่อเพิ่มคุณค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค การค้า วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ การคมนาคมขนส่งระบบราง โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ประชาคมอาเซียน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2. ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่านจากงานวิจัยในพื้นที่ซึ่งยึดตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)

2.1 องค์ความรู้ที่งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ดังเช่น องค์ความรู้การสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด โดยนักวิจัยได้สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนและเยาวชนเกี่ยวกับจิตสำนึกรักบ้านเกิด และควรทำอย่างสม่ำเสมอ สำหรับงานวิจัยในประเด็นจัดการแก้ปัญหาผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน/อปท. และหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนพบว่า ยังมีการดำเนินการวิจัยจำนวนไม่มากนัก ทำให้ขาดองค์ความรู้ด้านการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส

2.2 องค์ความรู้ที่งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญรองลงมา ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น การพัฒนาระบบการดูแลและใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำน่านให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศ การพัฒนาแหล่งน้ำให้มีปริมาณน้ำพอเพียงกับการอุปโภคบริโภคและการเกษตรกรรม การบริหารจัดการมลพิษของเสียที่เป็นอันตรายไม่ให้เกิดปัญหากับชีวิตและทรัพย์สิน การฟื้นฟูและบำบัดภัยจากธรรมชาติ การบริหารจัดการที่ดินและการปรับปรุงการปลูกพืชเชิงเดี่ยวให้เป็นระบบผสมผสานโดยพัฒนาระบบวนเกษตร พืชเศรษฐกิจ ไม้ผล นอกจากนี้ยังพบองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนในประเด็นการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรที่ต้องใช้การบริหารจัดการเครือข่าย

อย่างมีส่วนร่วมซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายเกษตรผสมผสาน

ทั้งนี้ ไม่พบบางวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านความมั่นคง เสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนการวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. ผลการศึกษาเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ได้แก่ (1) ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น (2) ควรผลักดันให้โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและด้านการอนุรักษ์สืบสานฟื้นฟูวัฒนธรรม บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (3) ควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและสร้างทรัพยากรทดแทน (4) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) ควรพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (2) ควรให้ผู้นำและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระบบ (3) ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาอาชีพ และพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น (4) การพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร ควรส่งเสริมรูปแบบการเกษตรผสมผสานกับทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมรวมด้วยกัน

3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ (1) ควรส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้อย่างยั่งยืน (2) ควรให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมชุมชน (3) ควรสำรวจและสอบถามข้อมูลเชิงลึกด้านรายรับและรายจ่ายครัวเรือนทั้งตำบลเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (4) ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้เยาวชนสนใจและเห็นคุณค่าของอาหารรวมทั้งความมั่นคงทางอาหารในวิถีชีวิตท้องถิ่น

3.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความมั่นคงและเสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ (1) ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกต่อการเดินทางไปยังจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน (2) ควรลดความซ้ำซ้อนของการตรวจสอบการส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้า

อภิปรายผลการวิจัย

1. **คุณลักษณะงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน** จากผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะ/การทำนาย ปรัชญาการทางสังคมโดยเฉพาะบริบทสังคมท้องถิ่น แบ่งตามประเด็นการวิจัยพบว่า เป็นงานวิจัยที่เน้นประเด็นการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ และการวิจัยสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ งานวิจัยพืชสวน/พืชไร่และเป็นงานวิจัยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ เมื่อพิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย/สำรวจ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ในแต่ละชุมชนที่มีลักษณะความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตและความรู้ความเข้าใจในการสื่อความหมายที่แตกต่างกัน เนื่องจากจังหวัดน่านมีความหลากหลายของพื้นที่และวิถีวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่แตกต่างกัน ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Pattaranukrom (2017, 138) ที่ระบุว่าแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research) เป็นกระบวนการที่มองภาพการทำงานระหว่างการวิจัยกับการพัฒนาเป็นงานเดียวกันและเกี่ยวพันกัน ใช้ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยโดยนักวิจัยชาวบ้านกับความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านในการแก้ปัญหาของตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่เป็นเจ้าของปัญหาและมีหน้าที่ต้องแก้ปัญหาอันเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่จึงมีความสำคัญและเอื้อให้สามารถแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนา และควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อชุมชนจะได้นำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้ตรงประเด็น ส่วนประเด็นที่ไม่ได้ทำการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และน้ำตาล ปาล์ม น้ำมัน พลาสติกชีวภาพ สมุนไพรไทย อาหารเสริมและสปา อาหารเพื่อเพิ่มคุณค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค ซึ่งประเด็นดังกล่าวไม่ได้ทำการวิจัยอาจเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่านมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกน้อย รวมทั้งการเพาะปลูกพืชผลการเกษตรดังกล่าวเพื่ออุตสาหกรรมมีน้อยมากจึงไม่มีการวิจัยประเด็นดังกล่าว

2. การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน

จากผลการสังเคราะห์ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560) โดยประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด ซึ่งนักวิจัยได้สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนและเยาวชนในด้านจิตสำนึกรักบ้านเกิด

และเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้จากผลการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดน่านในประเด็นการสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน การให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมชุมชน ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอาหารในวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกด้านรายรับและรายจ่ายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในงานวิชาการของ Soonthornkit (2018, 19) ที่เสนอแนะกรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ โดยภาครัฐควรนำหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังในการบริหารจัดการของภาครัฐทุกระดับ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจมหภาคและการลงทุนระยะยาวขนาดใหญ่ของภาครัฐ รองลงมางานวิจัยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Naritoom (2008, 56) ที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น ควรใช้รูปแบบการผสมผสานกับทางเลือกอื่น ดังตัวอย่างองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์ครั้งนี้ของ Meejui & Surapornphaiboon (2008, 88) ซึ่งศึกษาการพัฒนาทางเลือกระบบเกษตรที่เหมาะสมเพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ลาดชันและพบว่าการทำเกษตรผสมผสานเป็นทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมเพื่อทดแทนข้าวโพดในที่ลาดชันของอำเภอเป้าหมายในจังหวัดน่านรวมทั้งเป็นรูปแบบการผสมผสานกับทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมรวมด้วยกันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการ สำหรับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนพบว่า กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายเกษตรผสมผสานต้องใช้การบริหารจัดการเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดน่าน จากผลการศึกษาเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดน่านตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560) ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 สรุปได้ดังนี้ (1) ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น (2) ควรนำประเด็นกระบวนการมี

ส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งให้คนในชุมชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในวิเคราะห์และจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งระบบ (4) ควรให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมชุมชนและส่งเสริมความตระหนักให้เยาวชนสนใจและเห็นคุณค่าในเรื่องอาหารและความมั่นคงทางอาหาร ในวิถีชีวิตท้องถิ่น (5) ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกต่อการเดินทางไปยังจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และควรลดความซับซ้อนของการตรวจสอบการส่งออกและนำเข้าสินค้าจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ถึงยุทธศาสตร์ที่ 4 ดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นผลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าในแต่ละข้อเสนอแนะล้วนต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานทางวิชาการของ Pattaranukrom (2017, 138) ที่กล่าวถึงแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ว่าควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนา

สรุป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2559) สรุปข้อค้นพบได้ดังนี้ คุณลักษณะของงานวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะ/การทำงาน ปรัชญาการทางสังคม โดยเฉพาะบริบทสังคมท้องถิ่น และเป็นงานวิจัยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ สำหรับองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่า งานวิจัยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่านในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการแก้ปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การกำหนดยุทธศาสตร์ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งนำหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังในการบริหารจัดการของภาครัฐทุกระดับ

1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนมากขึ้น

1.3 การส่งเสริมงานวิจัย

1.3.1 ควรให้ความสำคัญ ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและเสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนการวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากจังหวัดน่านมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมีการวางแผนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงขาดข้อมูลด้านการวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ไปต่อยอดและใช้ประโยชน์ในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งมีนโยบายให้มีการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการชุมชน ตลอดจนควรเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน โดยมีวิธีการ (1) สร้างกระบวนการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (2) สร้างระบบการจัดการสารสนเทศและระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

1.3.2 ควรส่งเสริมการทำวิจัย ในประเด็นข่าว สมุนไพรไทย การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งยังมีกรวิจัยไม่มากแต่มีความสำคัญเพื่อนำข้อมูลไปกำหนดยุทธศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงผสมผสาน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่เหมาะสมกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่ถูกรวบรวมเป็นงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน อันจะทำให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และช่วยในการนำไปกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อใช้ในการจัดการแก้ปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นได้ตรงประเด็นมากขึ้น

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีประเด็นการวิจัยสู่การปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เพื่อมุ่งหวังให้การตัดสินใจสู่การดำเนินการดังกล่าวมีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้มากที่สุด

References

- Cooper, H. ; Hedges, L. V. & Valentine, J. C. (Eds.). (2009). **The handbook of research synthesis and meta-analysis**. (2nd ed.). New York: Russell Sage Foundation.
- Glass, G. V. ; McGaw, B. & Smith, M. L. (1981). **Meta-analysis in social research**. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Gilson, L. (2014). Qualitative research synthesis for health policy analysis: What does it entail and what does it offer?. **Health Policy and Planning**. 29(Suppl. 3), iii1-iii5.
- Kitinartintranee, C. (2014, March 20). Conserving Nan forests. **Bangkokbiznews**. Retrieved May 7, 2020, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/569936>. [in Thai]
- Meejui, S. & Surapornphaiboon, P. (2008). **Development project on suitable alternative agricultural system to substitute rice cultivation on slope area with the participation of the farmers in Nan Province**. Bangkok: The Thailand Research Fund. [in Thai]
- Naritoom, C. (2008). **Participatory agriculture development**. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Pattaranukrom, P. (2017). Community-based research: University role in sustainable community development. **ROMPHRUEK JOURNAL**. 35(3), 137-156. [in Thai]
- Phorntaweekul, S. & Wangkamjan, J. (2018). Synthesis of research on developing a learning society for sustainable development. **Nakhon Phanom University Journal**. 8(3), 109-117. [in Thai]
- Soonthornkit, S. (2018). The national strategy process. **The National Defence College of Thailand Journal**. 60(1), 8-23. [in Thai]
- Srisuwan, P. (2009). **Strategy formulation for research promotion of the Royal Thai Air Force Air War Program: A mixed-research method of research synthesis, survey and needs assessment research**. (Doctoral dissertation, Educational Research Methodology, Chulalongkorn University). [in Thai]

- The Nan Provincial Office. (2017). **Provincial development strategy plan for Nan Province (2014 - 2017); New Revised Edition; Year 2017**. Retrieved January 7, 2020, from www.nan.go.th/webjo/index.php?option=com. [in Thai]
- The National Research Council of Thailand. (2016). **Research framework for the fiscal year 2016**. Bangkok: National Research Council of Thailand. [in Thai]
- Wiratchai, N. (1999). **Meta-analysis**. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Wiratchai, N. & Wongwanich, S. (1998). **A synthesis of research in education using meta-analysis and content analysis**. Bangkok: Office of the National Education Commission. [in Thai]